

Trafikutskottets betänkande**1976/77: 11**

med anledning av propositionen 1976/77: 100 såvitt avser utgifterna på driftbudgeten för budgetåret 1977/78 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

Kommunikationsdepartementet m. m.

1. **Kommunikationsdepartementet m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens i propositionen 1976/77: 100 bilaga 9 (kommunikationsdepartementet) under punkterna A 1—A 3 (s. 27—28) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1977/78 anvisar

1. till *Kommunikationsdepartementet* ett förslagsanslag av 10 495 000 kr.,
2. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 7 560 000 kr., varav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen,
3. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 430 000 kr.

Vägväsendet

2. **Allmän översikt över utvecklingen. Anslagen till vägväsendet.** Före behandlingen av de skilda anslagen har regeringen lämnat en allmän översikt över utvecklingen inom vägväsendet och över vägverkets anslagsäskanden m. m. (s. 29—67).

Regeringens förslag till medelsanvisning för budgetåret 1977/78 under de skilda väganlagen m. m. innebär

att till Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter anvisas ett förslagsanslag av 10 370 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkten B 1, s. 67—68),

att till Drift av statliga vägar anvisas ett reservationsanslag av 1 790 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkten B 2, s. 68—69),

att till Byggnad av statliga vägar anvisas ett reservationsanslag av 865 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkten B 3, s. 69—70),

att till Bidrag till drift av kommunala vägar och gator anvisas ett reservationsanslag av 252 800 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkten B 4, s. 70—71),

att till Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator anvisas ett reservationsanslag av 350 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkten B 5, s. 71—72),

att statlig lånegaranti för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar beviljas intill ett belopp av 120 000 kr. (punkten B 6, s. 72—73),

att till Bidrag till drift av enskilda vägar m. m. anvisas ett reservationsanslag av 135 700 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkten B 6, s. 72—73),

att till Bidrag till byggande av enskilda vägar anvisas ett reservationsanslag av 30 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkten B 7, s. 73—74),

att till Tjänster till utomstående anvisas ett förslagsanslag av 16 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkten B 8, s. 74),

att till Avsättning till statens automobilskattemedelsfond anvisas ett förslagsanslag av 1 000 kr. (punkten B 9, s. 74—75).

Motionerna

I motionen 1976/77: 107 av herr Hjorth m. fl. (s) hemställs att riksdagen i skrivelse till regeringen begär att särskilda medel ställs till förfogande för en omedelbar förbättring av väg 290—1130—1133 Österbybruk—Forsmark i Uppsala län.

I motionen 1976/77: 110 av herr Persson i Karlstad (s) hemställs att riksdagen uttalar sig för skyltning av kommungränserna längs våra riks- och länsvägar.

I motionen 1976/77: 155 av fru Hörnlund och herr Carlstein (båda s) hemställs att riksdagen uttalar att ombyggnaden av riksväg 41 tidigare lägs i planeringen.

I motionen 1976/77: 204 av herr Segerstedt m. fl. (s) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen sagts om behovet av mer preciserade instruktioner och regler för saltning av vägar.

I motionen 1976/77: 205 av herr Signell m. fl. (s) föreslås att riksdagen begär att regeringen tillser att vägverkets byggnads- och driftanvisningar också innehåller anvisningar om uppsättande av väggkantsreflektorer där så anses lämpligt.

I motionen 1976/77: 206 av herr Svanström (c) hemställs att riksdagen beträffande bygdevägar uttalar att sådana endast i undantagsfall får avföras ur allmänt underhåll och framför allt inte i bygder med betydande friluftsliv.

I motionen 1976/77: 207 av herr Svanström (c) hemställs att riksdagen vid behandling av frågan om väganlag för nästa budgetår uttalar att en bro snarast möjligt byggs över Bjursunds ström i Kalmar län.

I motionen 1976/77: 209 av fru Wohlin-Andersson (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att statens vägverk ges i uppdrag att snarast projektera den södra tvärförbindelsen i Östergötlands län så att vägen kan byggas som beredskapsarbete eller få en framskjuten ställning i det ordinarie vägbyggandet.

I motionen 1976/77: 285 av herr Johansson i Trollhättan m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar uttala att Stallbackabron över Göta älv norr om Trollhättan, inom ramen för befintligt anslag, påbörjas under år 1978.

I motionen 1976/77: 383 av fru Fredrikson m. fl. (c) hemställs att riksdagen som sin mening till regeringen uttalar att skyldighet skall föreligga för vägverket att kontakta lantbruksnämnd och skogsvårdsstyrelse så snart såväl ny väg skall börja planeras som då en omfattande vägombyggnad skall ske.

I motionen 1976/77: 386 av fru Mårtensson m. fl. (s) hemställs att riksdagen uttalar att Gävleborgs län tilldelas de medel som behövs för en snar ombyggnad av riksväg 82 Bollnäs—Alfta.

I motionen 1976/77: 508 av herrar Häll och Svanberg (båda s) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om erforderliga åtgärder så att en väg mellan Ritsem och Skjomen kan börja byggas.

I motionen 1976/77: 509 av herr Jonsson i Husum m. fl. (s) föreslås att riksdagen beslutar att som sin mening uttala att vägsituationen i Västernorrlands län och särskilt i länets inland ytterligare beaktas vid fördelning av såväl ordinarie vägmedel som beredskapsmedel för vägbyggnade.

I motionen 1976/77: 516 av herrar Åkerlind och Nilsson i Agnäs (båda m) hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening uttala att spridning av vägsalt måtte upphöra.

I motionen 1976/77: 800 av herr Björk i Gävle (c) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om utredning av frågan om att ersätta färjan över Dalälven vid Sundet—Hasselön med en bro.

I motionen 1976/77: 801 av herr Boström m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om att åtgärder snabbt vidtas för igångsättning av arbetena med mellanriksvägen Kiruna—Narvik.

I motionen 1976/77: 811 av herr Johansson i Vrångebäck m. fl. (m) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande ombyggnad av särskilt olycksdrabbade vägar.

I motionen 1976/77: 817 av herr Lindahl i Lidingö m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag att inom ramen för gatu- och väganlagen till berörd region och efter angelägenhetsprövning statsbidrag skall kunna utgå till järnväg med 95 % av kostnaderna för sådana spårbyggnader, inberäknat marklösen, som är motiverade av överenskommelser med kommun, landstingskommuner och kommunalförbund om lokal persontrafik på järnväg.

I motionen 1976/77: 821 av fru Marklund och herr Lövenborg (båda vpk) föreslås att riksdagen med hänvisning till behovet av arbetstillfällena i Pajala kommun och nödvändigheten av förbättrade kommunikationer i dess norra kommundelar beslutar om omedelbara anslag till förbättringar av länsväg 400 mellan Pajala och Karesuando.

I motionen 1976/77: 822 av fru Marklund och herr Lövenborg (båda vpk) föreslås att riksdagen beslutar att anslå erforderliga medel för igångsättning av vägprojektet Kiruna—Narvik under hösten 1977.

I motionen 1976/77: 1178 av herrar Fransson och Sandberg (båda c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att bättre kontrollera och helst helt eliminera vägsaltningen.

I motionen 1976/77: 1179 av herr Gillström (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna nödvändigheten av upp- rustning av vägnätet i norra Gävleborg i enlighet med vad i motionen anförts.

I motionen 1976/77: 1183 av herr Johansson i Skärstad (c) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om ändring av anvisningarna för uppsättande av vägmärken, syftande till minskad restriktivitet vid behandlingen av ansökningar om uppsättande vid allmän väg av upplysningsmärken för vägvisning till samlingslokaler och andra icke kommersiella anläggningar.

I motionen 1976/77: 1184 av herrar Johansson i Skärstad och Magnusson i Nennesholm (båda c) hemställs att riksdagen beslutar att sådana ekonomiska resurser ställs till vägverkets förfogande att de aviserade indragningarna av allmänt underhåll för vissa vägar icke kommer till stånd.

I motionen 1976/77: 1185 av fru Johansson i Uddevalla m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar att i motionen berörda väg- och färjeförbindelser tas in till allmänt underhåll.

I motionen 1976/77: 1197 av herr Oskarson m. fl. (m, s, c, fp) hemställs att riksdagen som sin mening uttalar

1. att vid fördelning av vägmedel för utbyggnad av riksvägnätet E 6 arbetena genom Halland ges hög prioritet,
2. att medel anvisas i sådan utsträckning att nu pågående arbeten på sträckan mellan Fjärås och Frillesås färdigställs före sommaren 1979,
3. att de fortsatta arbetena på E 6:an, närmast delen Frillesås—Åskloster, påbörjas i omedelbar anslutning till slutförandet av sträckan Fjärås—Frillesås.

Utskottet

Den långsiktiga vägplaneringen m. m.

Departementschefen erinrar i propositionen om de riktlinjer för den långsiktiga vägplaneringen som uppdrogs av 1972 års riksdag.

Riksdagens beslut innebar bl. a. att vägverkets planeringsmetodik skulle vidareutvecklas för att ge bättre underlag för prioritering av olika vägtåtgärder. Därmed skulle på ett bättre sätt vägas in olika samhällsekonomiska effekter.

För att i enlighet med statsmakternas ställningstaganden dra upp de närmare, mera konkreta riktlinjerna för det nämnda utrednings- och utvecklingsarbetet tillsattes en särskild kommitté, benämnd kommittén för den långsiktiga vägplaneringen (KLV). Denna har numera slutfört sitt arbete och redovisat sina ställningstaganden i betänkandet (SOU 1975: 85—86) Vägplanering. Betänkandet har remissbehandlats och departementschefen förklarar att han i en kommande trafikpolitisk proposition avser att redovisa sina ställningstaganden i denna fråga.

I propositionen anmäls också att departementschefen efter regeringens bemyndigande den 26 oktober 1976 tillkallat en särskild utredare med uppdrag att pröva bidrags- och författningsfrågor avseende cykeltrafiken i enlighet med de uttalanden härom som av utskottet gjordes i dess betänkande TU 1975/76: 16.

I motionen 1976/77: 383 hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att skyldighet skall föreligga för vägverket att kontakta *lantbruksnämnd och skogsvårdsstyrelse* så snart såväl ny väg skall börja planeras som då en omfattande vägombyggnad skall ske.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att redan genom nu gällande regler för behandling av vägfrågor närmast berörda myndigheter, näringsgrenar och intressegrupper tillförsäkrats möjligheter att

på ett tidigt stadium och ofta avgörande sätt göra sina synpunkter gällande i berörda frågor.

Vid utarbetandet av arbetsplan skall således enligt 16 § väglagen samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha ett väsentligt intresse i saken. Nämnda samrådsförfarande har ytterligare preciserats i vägkungörelsen, där det stadgas att samråd skall ske med länsstyrelsen, som därvid inhämtar synpunkter från länsvägnämnden, med övriga myndigheter vilkas verksamhetsområde berörs av företaget samt med lokala organ och sammanslutningar som kan ha ett väsentligt intresse i saken. Kommun och känd ägare till varje fastighet som berörs av företaget skall beredas tillfälle att framföra synpunkter vid sammanträde på platsen. Enligt 17 § väglagen skall arbetsplan med vissa undantag ställas ut och därvid hållas tillgänglig för granskning. Arbetsplanen överses därefter med hänsyn till inkomna erinringar. Enligt 31 § vägkungörelsen kan länsstyrelsen förordna om upprättande av alternativt förslag till arbetsplan. Sedan länsstyrelsen behandlat arbetsplan som skall fastställas överlämnas den med eget yttrande och med de yttranden som inkommit till statens vägverk. Kan den arbetsplan som förordats av länsstyrelsen godtagas av statens vägverk fastställer vägverket planen. I annat fall hänskjuts frågan till regeringens prövning.

Det är sålunda ett komplicerat och tidskrävande arbete som föregår fastställandet av en arbetsplan. Den med nödvändighet utdragna planeringstiden liksom det faktum att vägen när den väl är byggd har sin sträckning fastställd för åtskillig tid framåt har ansetts medföra behov av att inordna vägplaneringen i den totala samhällsplaneringen. Det beskrivna planeringssystemet har också ansetts väl fylla detta syfte.

Under alla skeden av vägplaneringen förekommer alltså med olika berörda intressenter ett omfattande samrådsförfarande som till sina huvuddrag är reglerat i väglagstiftningen. Det system för planeringen av väghållningen, planläggning och projektering, som används av vägverket tillsammans med kommuner och länsstyrelser m. fl. sedan slutet av 1960-talet är konstruerat så att erforderliga kompromisser och anpassningar till regional trafikplanering och fysisk samhällsplanering skall kunna tillgodoses. Vägförvaltningarnas engagemang hos kommunerna i samband med den fysiska samhällsplaneringen, region-, general- och stadsplaner innebär att erforderlig expertis beträffande trafikfrågorna finns tillgänglig tillsammans med politiker och planerare. Därigenom byggs förutsättningarna upp för en fullständig samhällsplaneringsprocess där väg- och trafikfrågorna bör kunna få en tillfredsställande lösning samtidigt som kommunernas planmonopol ej behöver ifrågasättas.

Enligt vad utskottet erfarit finns också inom varje län en arbetsgrupp med representanter för vägverket och skogsvårdsstyrelserna för överläggningar i vägfrågor. Slutligen må nämnas att frågorna om ökat re-

gionalt och lokalt inflytande i vägplaneringen senast tagits upp i en rapport (Ds Kn 1976:6) av decentraliseringsutredningen.

Av den lämnade redogörelsen torde framgå att redan på ett förberedande stadium såväl som under arbetets gång från vägverkets sida kontakter tas med närmast berörda markägare och andra intressenter i berörda frågor. Utskottet, som vill understryka vikten och angelägenheten av att så sker, kan emellertid mot bakgrund av det anförda inte finna det motiverat att från riksdagens sida nu göra särskilda uttalanden av det slag motionärerna förordat. Motionen bör därför inte föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Anslagsfrågor

I propositionen erinras om att väganlagen i prop. 1975/76: 100 beräknades till sammanlagt 3 217 milj. kr. för budgetåret 1976/77. Härav beräknades 200 milj. kr. under anslaget Särskilda byggnads- och förbättringsåtgärder avseende statliga vägar — att ställas till regeringens förfogande. Trafikutskottet ansåg emellertid att dessa 200 milj. kr. i stället borde tillföras vägverkets anslag till drift resp. byggande av statliga vägar med 100 milj. kr. till vardera anslaget. Riksdagen biföll utskottets förslag. Därmed kunde medlen föras över på de ordinarie anslagen, innebärande att anslaget Drift av statliga vägar togs upp med 1 610 milj. kr. och anslaget Byggande av statliga vägar med 865 milj. kr.

Regeringen har i november 1976 beslutat om fördelningen på län av det utökade byggnadsanslaget i enlighet med vägverkets förslag, som avgetts efter hörande av samtliga länsstyrelser. Samtidigt fastställde regeringen de flerårsplaner för vägbyggandet under perioden 1976—1980, vilka dels av vägverket överlämnats till regeringen för fastställelse, dels genom anförda besvär kommit till regeringens prövning. Genom beslutet att tillföra anslagen Byggande resp. Drift av statliga vägar 200 milj. kr. har enligt propositionen angelägna behov enligt den prioritering som vägverket och länsstyrelserna enats om kunnat tillgodoseas. De vägprojekt som under år 1976 påbörjats med medel från anslaget Särskilda byggnads- och förbättringsåtgärder avseende statliga vägar har injämkats i flerårsplanerna och kommer därmed att kunna fullföljas.

Vid sin behandling av frågan om medelstillelningen till väg- och gatubyggandet redogör departementschefen bl. a. för utfallet av investeringarna inom denna sektor under perioden 1971—1975 samt de beräknade kostnaderna under åren 1976 och 1977. Vidare erinras om de angelägna behov av olika driftåtgärder som föreligger på det statliga vägnätet.

För innevarande budgetår uppgår anslaget till *Drift av statliga vägar* som förut nämnts till 1 610 milj. kr. Ökad medel bör enligt departementschefen för nästa budgetår (avseende kalenderåret 1978) ställas till förfogande under anslaget. En höjning av detsamma med 180 milj.

kr. i förhållande till det i riksstaten för budgetåret 1976/77 anvisade beloppet föreslås därför. Totalt skulle därmed för detta ändamål disponeras ca 1 790 milj. kr.

Inom denna ram räknar departementschefen med att vägverket vid normal omfattning av servicearbeten, bl. a. kan utföra förbättringsarbeten i ungefär samma omfattning som under de senaste åren. I sammanhanget erinras om att även betydande insatser i form av beredskapsarbeten tillkommit för arbeten på detta område. Under den senaste femårsperioden har således för ändamålet sammanlagt över 350 milj. kr. anvisats. Dessa arbeten, som primärt tillkommit från allmän sysselsättningssynpunkt, har bidragit till att påskynda genomförandet av vägverkets långsiktiga program för upprustning av de sekundära och tertiära vägarna.

Utskottet finner den föreslagna anslagshöjningen välmotiverad och tillstyrker densamma.

Anslaget *Byggande av statliga vägar* uppgår för innevarande budgetår till 865 milj. kr. För nästa budgetår (avseende kalenderåret 1978) förordas av departementschefen en oförändrad medelsanvisning.

Utskottet tillstyrker förslaget samt vill i anslutning härtill och med anledning av en rad yrkanden i de i det följande behandlade motionerna ånyo kraftigt understryka vikten av att vägväsendet på längre sikt tillförs ökade resurser i syfte att öka framkomligheten och trafiksäkerheten på våra vägar.

Samtidigt vill utskottet erinra om de vägarbeten som finansieras med beredskapsmedel. Dessa beräknas enligt propositionen för innevarande budgetår uppgå till ca 360 milj. kr. För nästa budgetår har under tolfte huvudtiteln för ändamålet beräknats 200 milj. kr. Regeringen har också numera medgivits rätt att utnyttja den i årets budgetproposition begärda finansfullmakten om 1 500 milj. kr., varigenom bl. a. möjliggörs att låta utföra arbeten av det slag varom här är fråga. Genom beslut den 20 januari 1977 har vidare regeringen föreskrivit att vägverket — utöver vad som gäller enligt tidigare meddelade anvisningar för anslaget *Byggande av statliga vägar* — får bedriva statlig vägbyggnadsverksamhet i Norrbottens län för ett belopp av högst 104 milj. kr., varav 56 milj. kr. beräknas för år 1977.

I förevarande sammanhang må också nämnas den inventering av kommande större broprojekt som nyligen utförts inom vägverket. Beträffande de flesta av de broar, som det enligt verket kan bli aktuellt att utföra under perioden fram till år 1990, gäller enligt verkets hittillsvarande planering att de beräknas utföras i förspänd betong, då detta normalt är det ekonomiskt mest fördelaktiga alternativet. Enligt verket skulle emellertid en tidigareläggning av brobyggena kombinerad med ett utförande med överbyggnad av stål vara värdefullt för sysselsättningen

inom stål- och varvsindustrin. Samtidigt skulle angelägna vägbehov tillgodoses.

Av ett av kommunikationsministern i riksdagen nyligen avgivet svar på fråga i ämnet framgår att förslaget f. n. prövas i regeringens kansli.

Departementschefens förslag beträffande den *kommunala* väghållningen tillstyrks också av utskottet. Detta innebär att anslaget *Bidrag till drift av kommunala vägar och gator* för nästa budgetår höjs med 17,1 milj. kr. till 252,8 milj. kr. Departementschefen förklarar sig däremot inte beredd att förorda den av verket förordade omläggningen av anslagsperioden att avse framförliggande kalenderår.

Anslaget *Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator* tas upp med ett oförändrat belopp om 350 milj. kr.

Vid sin behandling av anslagen till *enskild* väghållning erinrar departementschefen om den översyn av statsbidragssystemet härför som genomförts av vägverket och som redovisats i en utredningsrapport i mitten av december 1975. Rapporten har remissbehandlats och förslagen bereds f. n. inom departementet.

Anslaget *Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.* är för innevarande budgetår upptaget med 108 milj. kr. För nästa budgetår bör i enlighet med departementschefens förslag anvisas 135,7 milj. kr., dvs. en ökning med 27,7 milj. kr. Med den sålunda förordade medelsanvisningen beräknas bidrag kunna lämnas till — utöver de vägar som redan uppstår bidrag — ett betydande antal nya vägar. Därtill beräknas bidrag kunna lämnas även till iståndsättningsarbeten på vägar som redan uppstår statsbidrag till barmarksunderhåll och vinterväghållning.

Till *Bidrag till byggande av enskilda vägar* förordas ett anslag av 30 milj. kr., vilket innebär en ökning med 3,2 milj. kr. Därigenom bedöms bl. a. statsbidrag kunna ges till en förbättring av färjeläget i Gränna, vilken förklaras utgöra en förutsättning för att trygga en regelbunden trafikering av färjeleden Gränna—Visingsö.

Utskottet tillstyrker förslaget.

De i propositionen under här förevarande punkter *i övrigt framlagda anslagsberäkningarna* har inte heller gett utskottet anledning till erinran. Detta innebär även att kostnadsramarna för år 1978 för anslagen *Drift av statliga vägar resp. Byggande av statliga vägar* i princip bestäms till samma belopp som anslagen. Det bör vidare ingå i regeringens befogenheter att — i den mån arbetsmarknadsläget, kravet på en ändamålsenlig planering av verksamheten eller andra särskilda skäl motiverar det — bemyndiga vägverket att under 1977 resp. 1978 jämka de föreskrivna kostnadsramarna för dessa år, t. ex. genom att under andra halvåret 1977 i förväg ta i anspråk behövliga belopp av de medel

under de kalenderårsberäknade anslagen, som anvisas för verksamhetsåret 1978.

I avvaktan på särskild proposition till riksdagen år 1977 om totalförsvarets inriktning har departementschefen under anslaget till *Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter* under delprogrammet Försvarsfrågor inte tagit upp medel för viss materielanskaffning som vägverket föreslagit i programplanen för det ekonomiska försvaret.

De sammanlagda utgifterna under de olika väganlagen m. m. för budgetåret 1977/78 uppgår enligt departementschefens beräkningar till 3 450 milj. kr. För trafiksäkerhet och vissa bidrag m. m. beräknas under andra anslag under sjätte huvudtiteln sammanlagt ca 193,5 milj. kr. — att avräknas mot automobilskattebidraget. Därjämte föreslås att ca 841,5 milj. kr. inom justitie-, utbildnings-, jordbruks- och arbetsmarknadsdepartementens verksamhetsområden likaledes skall avräknas mot nämnda medel.

Det *totalbelopp* som avses skola täckas av automobilskattebidraget skulle därmed uppgå till ca $(3\,450 + 193,5 + 841,5)$ 4 485 milj. kr. I förhållande till motsvarande, på riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslag, innebär detta en ökning med ca 336 milj. kr. Då inkomsterna av automobilskattebidraget beräknas till ca 5 110 milj. kr. skulle överskottet på vägväsendets specialbudget, där behållningen per den 30 juni 1976 uppgick till ca 3 341,3 milj. kr., komma att under budgetåret öka med ca 625 milj. kr.

I motionen 1976/77: 1184 yrkas att riksdagen beslutar att sådana ekonomiska resurser ställs till vägverkets förfogande att de enligt motionärerna aviserade *indragningarna* av allmänt underhåll för vissa vägar inte kommer till stånd.

Några *generella* indragningar av detta slag har emellertid, enligt vad utskottet erfarit, inte nu aviserats. Såsom utskottet dessutom redan tidigare vid flera tillfällen framhållit regleras frågan om indragning av allmän väg och förutsättningarna härför i väglagen (1971: 948), som riksdagen behandlade och godtog så sent som i slutet av år 1971. Bestämmelserna i den till väglagen anslutande vägkungörelsen (1971: 954) innebär att länsstyrelsens uppfattning i en indragningsfråga ges stor vikt. Av vägverkets i olika sammanhang tidigare gjorda uttalanden framgår vidare att indragningsärendena handläggs under stor hänsyn till förhållandena i de enskilda fallen och att indragningar sker endast då vägande skäl föreligger. Utskottet utgår också från att så är förhållandet men vill i sammanhanget understryka den stora vikten av att härmed sammanhängande frågor får en för närmast berörda kommuners och övriga väginressenters del tillfredsställande lösning. Någon

särskild åtgärd i ämnet av det slag motionärerna förordad finner sig utskottet emellertid inte berett att tillstyrka.

Av samma skäl avstyrker utskottet yrkandet i motionen 1976/77: 206 att riksdagen beträffande *bygdevägar* gör ett särskilt uttalande att sådana endast i undantagsfall får avföras ur allmänt underhåll och framför allt inte i bygder med betydande friluftsliv.

Frågan om intagning till allmänt underhåll av enskild väg eller färja regleras enligt väglagen i samma ordning som frågan om indragning av av desamma. Under hänvisning till vad utskottet därom i det föregående anført finner sig utskottet inte heller kunna tillstyrka yrkandet i motionen 1976/77: 1185 att riksdagen beslutar att vissa i motionen berörda *väg- och färjeförbindelser* i Göteborgs och Bohus län tas in till allmänt underhåll.

Utskottet vill dock i anslutning härtill erinra om sitt uttalande vid riksmötet 1975/76 (TU 1975/76: 2 y) att fall syntes föreligga där den i enskild regi bedrivna färjetrafiken närmast borde hänföras till allmän färjetrafik. Speciellt gällde detta när en betydande genomgångstrafik under större eller mindre del av året förekommer och vederbörande färjehållare hade att — med eller utan kommunalt eller landstingskommunalt stöd — ombesörja trafiken. Samma syntes vara förhållandet där färja till någon del ansluter till allmän väg. Enligt utskottets uppfattning borde det därför uppdras åt vägverket att i förekommande fall snarast pröva eller göra en förnyad prövning av frågan huruvida viss färjetrafik skall vara av statlig eller eventuellt statsbidragsberättigad karaktär samt vidta i anledning härav erforderliga åtgärder.

Motionsyrkanden beträffande flerårsplaner m. m.

I motionen 1976/77: 155 hemställs att riksdagen uttalar att ombyggnaden av *riksväg 41* skall tidigareläggas. I motionen 1976/77: 207 hemställs att riksdagen vid sin behandling av frågan om väganslag för nästa budgetår uttalar att en bro snarast möjligt byggs över *Bjursunds siröm* i Kalmar län. I motionen 1976/77: 509 föreslås att riksdagen som sin mening uttalar att vägsituationen i *Västernorrlands län* och särskilt i länets inland ytterligare beaktas vid fördelning av såväl ordinarie vägmedel som beredskapsmedel för vägbyggande. I motionen 1976/77: 1179 hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna nödvändigheten av upprustning av vägnätet i *Gävleborgs län* i enlighet med vad motionären anført.

Utskottet är för sin del övertygat om att vägande skäl kan anföras till stöd för samtliga nu berörda yrkanden. Frågor om projektering samt byggande och drift av allmänna vägar regleras emellertid i väglagen och vägkungörelsen. De för väg- och gatubyggandet gällande

flerårs- och fördelningsplanerna upprättas i enlighet med vägkungörelsens bestämmelser samt vissa andra föreskrifter för femårsperioder och förnyas vart tredje år. Fördelningen av investeringsmedel de skilda landsdelarna och väggrupperna emellan sker vidare på grundval av en noggrann angelägenhetsgradering och efter vederbörande *regionala* och *lokala* vägmyndigheters hörande — allt i syfte att åstadkomma en så *likformig och rättvis* fördelning av vägmedlen som möjligt. Nu gällande flerårs- och fördelningsplaner avser som tidigare nämnts perioden 1976—1980 och skall revideras år 1978, att avse perioden 1979—1983.

Det är vidare enligt utskottets uppfattning av stor vikt att vägbyggnadsobjekten tillkommer i den prioriteringsordning som de regionala instanserna i samverkan med den centrala fackmyndigheten uppställt. I anslutning härtill må f. ö. erinras om den stora flexibilitet som kännetecknar vägplaneringen. I fråga om anslag för vägbyggnader som tillkommer av sysselsättningspolitiska skäl är det enligt utskottets mening likaså av stor vikt att vägobjekten som regel utväljs av de berörda myndigheterna inom den ramplanering som finns redovisad i flerårs- och långtidsplaner. Dock bör projekt som redan påbörjats med anlitande av beredskapsmedel fullföljas.

Under hänvisning till vad utskottet i nu berörda planerings- och anslagsfrågor anfört och då även de av motionärerna aktualiserade projekten enligt utskottets uppfattning bör prövas i den för handläggning av vägärenden stadgade ordningen avstyrks de nämnda motionerna.

Av samma skäl avstyrker utskottet motionerna 1976/77: 107 om upprustning av vägen *Österbybruk—Forsmark*, 1976/77: 209 om förbättring av vägnätet i *södra Östergötland*, 1976/77: 285 om ytterligare en *broförbindelse över Göta älv*, 1976/77: 386 om ombyggnad av väg 82 mellan *Bolnäs och Alfta*, 1976/77: 800 om en *broförbindelse över Dalälven* mellan Sundet och Hasselön, 1976/77: 821 om anslag till förbättringar av *länsväg 400* mellan Pajala och Karesuando samt 1976/77: 1197 om utbyggnad och upprustning av *Europaväg 6*.

I motionen 1976/77: 811 hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförs rörande ombyggnad av särskilt *olycksdrabbade* vägar. Motionärerna framhåller att gjorda undersökningar visar en kraftig nedgång i olycksfrekvensen efter en vägombyggnad och finner det därför särskilt angeläget att påskynda sådan upprustning av vägnätet att antalet olyckor kan minska.

Utskottet delar i princip motionärernas uppfattning. Då emellertid utskottet utgår från att sådan upprustning redan nu sker i den omfattning angelägenhetsgradering och tillgång på anslagsmedel medger synes någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen ej påkallad.

I motionen 1976/77: 801 hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om att åtgärder snabbt vidtas för igångsättning av arbetena med mellanriksvägen *Kiruna—Narvik*. Vidare föreslås i motionen 1976/77: 822 att riksdagen beslutar att anslå erforderliga medel för igångsättning av nämnda vägprojekt under hösten 1977.

I årets budgetproposition erinras om att riksdagen förra våren godtog trafikutskottets uttalande angående den planerade mellanriksvägen. Utskottet förklarade det vara angeläget att, så snart de praktiska möjligheterna härför föreligger, arbetena på mellanriksvägen igångsätts och att erforderliga medel ställs till förfogande. Vad utskottet sålunda uttalade äger alltså giltighet.

Av ett av kommunikationsministern i riksdagen nyligen lämnat svar på fråga i ämnet framgår emellertid att vägverket först i slutet av december förra året kunnat fastställa arbetsplan för anläggning av vägen. Besvär över fastställelsebeslutet har i februari i år anförts bl. a. av en berörd sameby. I avvaktan på regeringens prövning av besvären kan enligt svaret någon tidpunkt för vägbyggandets påbörjande inte anges. Regeringen är dock beredd att — i enlighet med utskottets uttalande — begära att medel för vägens utförande ställs till förfogande så snart de nämnda förutsättningarna föreligger.

Under hänvisning till det anförda och i avvaktan på regeringens ställningstagande i frågan finner utskottet någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionerna ej påkallad.

I motionen 1976/77: 508 hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om erforderliga åtgärder, så att en väg mellan *Ritsem och Skjomen* kan börja byggas.

Såsom motionärerna därvid framhållit har vid Nordiska rådets tjugoförsta session i Oslo den 17—21 februari 1973 antagits en resolution med hemställan till de svenska och norska regeringarna att låta utreda frågan om en väg mellan *Skjomen* och *Stora Sjöfallet* (*Fjellbu—Suorva*). Vid mötet beslöts också att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska ministerrådet har den 10 december 1976 meddelat att på svensk sida anläggandet av en mellanriksväg mellan *Skjomen* och *Stora Sjöfallet* är beroende av ställningstagandena till de obrutna fjällområdenas framtida användning. En sådan väg strider mot den preliminära avgränsning av sådana områden som den svenska riksdagen beslutade år 1972.

På uppdrag av den svenska regeringen har naturvårds- och planverken genomfört ett utredningsarbete som underlag för statsmakternas slutliga ställningstagande i frågan. I utredningen föreslår verken att området mellan *Ritsem* och riksgränsen, vilket skulle beröras av en mellanriksväg *Skjomen—Stora Sjöfallet*, även fortsättningsvis klassificeras som

obrutet fjällområde. En mellanriksväg mellan Skjomen och Stora Sjöfallet skulle därmed inte få anläggas på svensk sida. De två ämbetsverkens utredning övervägs för närvarande i det svenska regeringskansliet. I avvaktan på resultatet härav avstyrker utskottet motionen i fråga.

Övriga motionsledes aktualiserade frågor

I motionen 1976/77: 204 hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen sagts om behovet av mer preciserade instruktioner och regler för *saltning* av vägar. I motionen 1976/77: 516 yrkas att riksdagen som sin mening uttalar att spridning av *vägsalt* måtte upphöra. I motionen 1976/77: 1178 hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att bättre kontrollera och helst eliminera *vägsaltningen*.

Riksdagen har under en lång följd av år genom bl. a. motioner, interpellationer och enkla frågor uppmärksammats på spörsmålen härom, som är av betydelse från framför allt trafiksäkerhetssynpunkt. Utskottet har vid sin tidigare prövning av frågan funnit det vara angeläget att vägverkets pågående arbete på området intensifieras i syfte att än mer förbättra tillämpade metoder samt den tekniska materielen, så att olägenheter och skadeverkningar i möjligaste mån motverkas. Så har också skett, och redan i 1974 års statsverksproposition hänvisades till den redogörelse för behov och erfarenheter m. m. av vägsaltning som vägverket utfört och redovisat i publikationen *Halkbekämpning* (DD 116). Vägverkets bedömningar i denna del har skett i samråd med trafiksäkerhetsverket. Av publikationen framgår också att naturvårdsverket och vägverket efter överläggningar enats om att saltningen under nuvarande former torde kunna accepteras från naturvårdssynpunkt.

Under hänvisning till utskottets tidigare gjorda uttalanden i ämnet och då utskottet inte heller finner de nu förevarande motionerna böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida avstyrks desamma.

I motionen 1976/77: 1183 hemställs att riksdagen hos regeringen anholder om ändring av anvisningarna för uppsättande av *vägmärken*, syftande till minskad restriktivitet vid behandlingen av ansökningar om uppsättande vid allmän väg av upplysningsmärken för vägvisning till samlingslokaler och andra icke kommersiella anläggningar.

Såsom utskottet senast vid 1975/76 års riksmöte (TU 1975/76: 11) framhöll i anledning av en då väckt motion i samma syfte anser sig utskottet kunna utgå från att vederbörande myndigheter noggrant prövar inkomna ansökningar härom samt gör de avväganden som i det enskilda fallet betingas av omständigheterna. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida synes ej heller nu vara påkallad, varför motionen avstyrks.

I motionen 1976/77: 110 hemställs att riksdagen uttalar sig för skyltning av *kommungränserna* längs våra riks- och länsvägar.

Enligt de av statens trafiksäkerhetsverk meddelade anvisningarna beträffande vägmärken och trafikordningar skall ortnamnsmärke alltid sättas upp vid ort till vilken vägvisning leder. Även för annan ort av betydelse för trafiken må ortnamnsmärke sättas upp liksom då så erfordras för tätortsdel (stadsdel). Ortnamnsmärke kan sättas upp även vid vattendrag, bro eller annan plats av betydelse för orienteringen, dock ej vid kommungräns eller liknande.

Frågan om utmärkning av kommungränser vid allmänna vägar har vidare enligt vad utskottet erfarit behandlats under år 1976 i trafiksäkerhetsverkets referensgrupp för vägmärken och vägmarkeringar m. m. Referensgruppen fann därvid att utmärkning av kommungränser med skyltar (motsv.) som i något avseende liknar ett vägmärke ej bör förekomma.

Något behov av utmärkning av kommungränser anses av väg- och trafiksäkerhetsverken inte föreligga för trafikanterna i gemen. I annat sammanhang redovisade motiv för sådan utmärkning anses inte heller bärande.

Utskottet delar i princip de båda verkens uppfattning i frågan och avstyrker följaktligen motionen.

I motionen 1976/77: 205 hemställs att riksdagen begär att regeringen tillser att vägverkets byggnads- och driftanvisningar också innehåller anvisningar om uppsättande av *väggantsreflektorer* där så anses lämpligt.

Frågan om användning av väggantsreflektorer har enligt vad utskottet inhämtat följts med stor uppmärksamhet av såväl vägverket som trafiksäkerhetsverket — med hänsyn främst till önskemålet om en bättre visuell ledning för vägtrafikanterna under den mörka årstiden. Viss försöksverksamhet har också som motionärerna framhållit kommit till stånd. Vägverket har vidare under senare år börjat tillämpa en metod med reflektorer på snöstöror, som ansetts vara fördelaktiga såväl från trafiksäkerhetssynpunkt som av ekonomiska skäl. Omfattande försök därmed sker under innevarande år. Frågor om utnyttjande av väggantsreflektorer och därmed sammanhängande spörsmål övervägs även inom trafiksäkerhetsutredningens särskilda väggrupp.

I avvaktan på resultatet av dessa överväganden och den nämnda försöksverksamheten har man inom vägverket inte funnit lämpligt att i de allmänna anvisningarna för byggnads- och driftverksamheten ta in särskilda rekommendationer i ämnet.

Under hänvisning till det anförda finner utskottet någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen ej vara påkallad.

I motionen 1976/77: 817 hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag att inom ramen för gatu- och väganslagen till berörd region och efter angelägenhetsprövning statsbidrag till *spårbunden lokal-*

trafik skall kunna utgå med 95 % av kostnaderna för sådana spårbyggnader, inberäknat marklösen, som är motiverade av överenskommelser med kommun, landstingskommuner och landstingsförbund om lokal persontrafik på järnväg.

Nuvarande utformning av väglagstiftningens och bidragskungörelsernas regler och föreskrifter angående vägmedlens fördelning och användning m. m. torde inte medge ett sådant arrangemang. Härmed sammanhängande frågor bör dock aktualiseras i samband med den beredning som f. n. pågår av kollektivtrafikutredningens förslag. Dessa kommer enligt vad föredragande departementschefen i budgetpropositionen anfört att jämte vissa andra trafikpolitiska frågor behandlas i en proposition som kommer att föreläggas riksdagen under år 1977. I avvaktan härpå avstyrker utskottet motionen i fråga.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1977/78 anvisar
 - a. till *Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter* ett förslagsanslag av 10 370 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
 - b. till *Drift av statliga vägar* ett reservationsanslag av 1 790 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
 - c. till *Byggande av statliga vägar* ett reservationsanslag av 865 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
 - d. till *Bidrag till drift av kommunala vägar och gator* ett reservationsanslag av 252 800 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
 - e. till *Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator* ett reservationsanslag av 350 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. att riksdagen
 - a. medger att under budgetåret 1977/78 statlig lånegaranti för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar beviljas intill ett belopp av 120 000 kr.,
 - b. till *Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 135 700 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
3. att riksdagen för budgetåret 1977/78 anvisar
 - a. till *Bidrag till byggande av enskilda vägar* ett reservationsanslag av 30 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
 - b. till *Tjänster till utomstående* ett förslagsanslag av 16 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,

- c. till *Avsättning till statens automobilskattemedelsfond* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
4. att motionen 1976/77: 383 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
 5. att riksdagen
 - a. avslår motionen 1976/77: 1184,
 - b. avslår motionen 1976/77: 206,
 - c. avslår motionen 1976/77: 1185,
 6. att riksdagen
 - a. avslår motionen 1976/77: 155,
 - b. avslår motionen 1976/77: 207,
 - c. avslår motionen 1976/77: 509,
 - d. avslår motionen 1976/77: 1179,
 7. att riksdagen
 - a. avslår motionen 1976/77: 107,
 - b. avslår motionen 1976/77: 209,
 - c. avslår motionen 1976/77: 285,
 - d. avslår motionen 1976/77: 386,
 - e. avslår motionen 1976/77: 800,
 - f. avslår motionen 1976/77: 821,
 - g. avslår motionen 1976/77: 1197,
 8. att motionen 1976/77: 811 ej föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
 9. att motionerna 1976/77: 801 och 1976/77: 822 ej föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
 10. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 508,
 11. att riksdagen avslår motionerna 1976/77: 204, 1976/77: 516 och 1976/77: 1178,
 12. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1183,
 13. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 110,
 14. att motionen 1976/77: 205 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
 15. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 817.

Trafiksäkerhet

3. **Statens trafiksäkerhetsverk: Förvaltningskostnader m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna C 1—C 3 (s. 76—85) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1977/78 anvisar

1. till *Statens trafiksäkerhetsverk: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 24 920 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. till *Statens trafiksäkerhetsverk: Uppdragsverksamhet* ett för-

slagsanslag av 33 060 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,

3. till *Statens trafiksäkerhetsverk: Bil- och körkortsregister m. m.* ett förslagsanslag av 50 475 000 kr.

4. Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar.

Regeringen har under punkten C 4 (s. 86—87) föreslagit riksdagen att till Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motionen

I motionen 1976/77: 1194 av herr Nilsson i Tvärålund m. fl. (c) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförs i motionen beträffande behovet av komplettering av ljus- och ljudanläggningar med halvbommar i plankorsningar.

Utskottet

Regeringens förslag om ett anslag på 9 milj. kr. under förevarande punkt tillstyrks av utskottet.

I motionen 1976/77: 1194 hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförs i motionen beträffande behovet av komplettering av ljus- och ljudanläggningar med halvbommar i plankorsningar.

Av budgetpropositionen framgår att trafiksäkerhetsverket i samråd med statens järnvägar och statens vägverk överlämnat förslag till ny kungörelse om säkerhetsåtgärder vid plankorsningar mellan järnväg och väg (säkerhetskungörelsen). I förslaget upptagna åtgärder för ökad säkerhet har upptagits i förslag till ny vägmärkesförordning (DsK 1976: 4). Förordningen avses träda i kraft den 1 september 1977.

Utskottet har vidare erfarit att regeringen planerar att tillsätta en utredning i syfte bl. a. att se över frågor som sammanhänger med hur bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar bör fördelas för att resurserna skall utnyttjas optimalt.

Genom det anförda synes motionärernas yrkande i allt väsentligt komma att tillgodoses. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen synes därför inte vara påkallad.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 9 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. att motionen 1976/77: 1194 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

5. **Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten C 5 (s. 87—90) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande* för budgetåret 1977/78 anvisar ett anslag av 3 250 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Sjöfart

6. **Allmän översikt över utvecklingen. Anslagen till sjöfartsverkets verksamhet.** Före behandlingen av de skilda anslagen har regeringen (s. 92—121) lämnat en allmän översikt över sjöfarten m. m.

Regeringens förslag till medelsanvisning för budgetåret 1977/78 under de skilda anslagen innebär

att till Farledsverksamhet, exkl. isbrytning, anvisas ett förslagsanslag av 181 200 000 kr. (punkten D 1, s. 122),

att till Isbrytning anvisas ett förslagsanslag av 100 000 000 kr. (punkten D 2, s. 122—123),

att till Fartygsverksamhet anvisas ett förslagsanslag av 17 800 000 kr. (punkten D 3, s. 123—124),

att till Övrig verksamhet anvisas ett förslagsanslag av 1 645 000 kr. (punkten D 4, s. 124).

Motionerna

I motionen 1976/77: 287 av herr Johansson i Ämål m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att sjömätningen på Väneren fullföljs med skyndsamhet.

I motionen 1976/77: 808 av herr Hugosson m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen begära att förslag snarast framläggs för riksdagen till ett planeringssystem för det svenska hamnväsendet så att en rationell och samhällsekonomiskt försvarbar utveckling av de svenska hamnarna kommer till stånd i framtiden,

2. i skrivelse till regeringen begära att åtgärder omedelbart vidtas för att stoppa ytterligare utbyggnad av den privatägda hamnen Wallhamn på Tjörn.

Utskottet

Sjöfartsverkets verksamhet är uppdelad på tre program, Farledsverksamhet, Fartygsverksamhet och Övrig verksamhet. Medel till programmet Farledsverksamhet anvisas över två anslag. Farledsverksamhet exkl. isbrytning samt Isbrytning. Härigenom ges möjlighet att särredovisa den icke avgiftsfinansierade isbrytningen i förhållande till de av-

giftsfinansierade verksamhetsgrenarna inom programmet Farledsverksamhet. De övriga programmen motsvaras av anslag med samma benämning som programmen.

Anslagen föreslås av regeringen tas upp med 181,2 milj. kr. till Farledsverksamhet exkl. isbrytning, 100 milj. kr. till Isbrytning och 17,8 milj. kr. till Fartygsverksamhet. För anslaget Övrig verksamhet har departementschefen beräknat ca 1,6 milj. kr.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i dessa delar.

I propositionen har departementschefen även redovisat sin syn på sjöfartsverkets nuvarande organisation. Departementschefen anser att det är angeläget att verkets organisation och verksamhet ses över för att uppnå en effektivisering och en anpassning till de ändrade krav som betingas av utvecklingen. En översyn har också enligt budgetpropositionen påbörjats av sjöfartsverket i samarbete med statskontoret.

Vad departementschefen i detta sammanhang och i övrigt anfört beträffande sjöfarten — innefattande frågan om samordning av myndigheternas resurser bl. a. beträffande sjöräddningen — har ej gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

I motionen 1976/77: 287 yrkas att riksdagen hos regeringen begär att sjömätningen på *Vänern* fullföljs skyndsamt.

Av budgetpropositionen framgår att sjömätningen t. v. liksom tidigare bör inriktas på att tillgodose handelsflottans behov med prioritering i första hand av de s. k. tungtrafikkorridorerna. Sjömätning pågår dock sedan ett antal år även i *Vänern*, och denna verksamhet planeras enligt vad utskottet erfarit fortgå även under åren 1977—1979.

Utskottet vill för sin del framhålla betydelsen av att planeringen beträffande sjömätningarna i *Vänern* fullföljs. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida i frågan synes emellertid med hänsyn till det anförda ej påkallad varför motionen avstyrks.

I motionen 1976/77: 808 hemställs att riksdagen dels hos regeringen begär förslag till ett planeringssystem för det svenska *hamnväsendet* så att en rationell och samhällsekonomiskt försvarbar utveckling av de svenska hamnarna kommer till stånd i framtiden, dels i skrivelse till regeringen begär att åtgärder omedelbart vidtas för att stoppa ytterligare utbyggnad av den privatägda hamnen *Wallhamn* på Tjörn.

Behovet av hamnplanering har behandlats i olika sammanhang, bl. a. i 1965 års hamnutredning i betänkandet *De svenska hamnarna*. Kommunikationsministern har vidare i ett nyligen avgivet interpellationssvar framhållit att en rad faktorer talar för en utbyggd hamnplanering. En sådan planering bör enligt kommunikationsministern kunna ge hamnägare vägledning i samband med överväganden som rör hamnens framtid. Härigenom anses också myndigheter på olika nivåer få underlag för ställningstaganden i frågor som rör utbyggnaden av transportsystemet i stort, regionalpolitiska insatser etc.

Frågan om hamnplanering övervägs därjämte f. n. inom regeringens kansli, och enligt vad utskottet erfarit planerar kommunikationsministern att ta upp denna fråga i den trafikpolitiska proposition som aviserats komma att framläggas under år 1977.

Även utskottet vill framhålla betydelsen av en vidgad planering inom hamnväsendet. Resultatet av det arbete som pågår på området bör dock enligt utskottets mening avvaktas, varför motionen i denna del ej bör föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Även frågan om ytterligare utbyggnad av Wallhamn på Tjörn prövas f. n. av regeringen sedan Wallhamn AB åren 1974 och 1975 ansökt om tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen att anlägga kajer och lager för kol och olja på ett område söder om den nuvarande hamnen samt att i anslutning härtill fördjupa hamnbassäng och farled.

Med hänsyn härtill och då utskottet inte heller i övrigt funnit sig berett att göra ett uttalande av det slag motionärerna åsyftat bör motionen inte heller i denna del föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1977/78 anvisar
 - a. till *Farledsverksamhet, exkl. isbrytning* ett förslagsanslag av 181 200 000 kr.,
 - b. till *Isbrytning* ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.,
 - c. till *Fartygsverksamhet* ett förslagsanslag av 17 800 000 kr.,
 - d. till *Övrig verksamhet* ett förslagsanslag av 1 645 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 287,
3. att motionen 1976/77: 808 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Övriga sjöfartsändamål

7. Handelsflottans pensionsanstalt m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna D 5—D 7 (s. 125—128) och hemställer

- att riksdagen för budgetåret 1977/78 anvisar
1. till *Handelsflottans pensionsanstalt* ett anslag av 1 000 kr.,
 2. till *Bidrag till vissa resor av sjöfolk* ett förslagsanslag av 100 000 kr.,
 3. till *Handelsflottans kultur- och fritidsråd* ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Institut m. m.

8. Transportnämnden. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten E 1 (s. 129—132) och hemställer

att riksdagen till *Transportnämnden* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 2 417 000 kr., därav tre fjärdedelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

9. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader. Regeringen har under punkten E 2 (s. 132—137) föreslagit riksdagen att till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 47 812 000 kr.

Motionen

I motionen 1976/77: 841 av herr Hallgren m. fl. (vpk) föreslås, såvitt nu är i fråga (yrkandet 1), att riksdagen beslutar att till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader, måtte anvisas 218 000 kr.

Utskottet

Förevarande anslag tas i budgetpropositionen upp med 47 812 000 kr. mot av verket föreslagna 49 012 000 kr. I verkets förslag har bl. a. medel beräknats för en tjänst som statshydrolog i F 12 och för en tjänst som förste hydrologassistent i högst F 5.

I motionen 1976/77: 841 yrkas att riksdagen för undersökning av *Vänerns hydrologi* beslutar att höja ifrågavarande anslag med 218 000 kr.

Av verkets anslagsframställning framgår att institutet år 1971 påbörjade en hydrologisk undersökning i Vänern. Senare har länsstyrelserna i Värmlands, Skaraborgs och Älvsborgs län, fiskeristyrelsen, naturvårdsverket och institutet bildat den s. k. Vänervattenkommittén. Denna har till uppgift att initiera, samordna och rapportera resultaten från undersökningsverksamheten i Vänern.

För den fortsatta kartläggningen av Vänerns hydrologi, vilket anses vara av mycket stor betydelse från miljövårdssynpunkt, erfordras enligt institutet en förstärkning av anslaget för förenämnda tjänster med 85 892 kr. för tjänsten som statshydrolog i F 12 och med 59 927 kr. för tjänsten som förste hydrologassistent i högst F 5. Vidare hemställs om anslag för resor, transporter och publicering med 72 000 kr.

Utskottet finner i likhet med motionärerna den pågående kartläggningen av Vänerns hydrologi vara en angelägen uppgift. Enligt vad utskottet inhämtat pågår dock f. n. verksamhet av det slag motionärerna äsyftar, finansierad av forskningsanslag genom forskningsnämnden vid

statens naturvårdsverk. Utskottet förutsätter också att utvecklingen på området följs med stor uppmärksamhet.

Med hänvisning till det anförda har utskottet funnit sig kunna godta regeringens förslag beträffande medelsanvisningen och avstyrker följaktligen motionen i denna del.

Utskotten hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag samt med avslag på motionen 1976/77: 841, yrkandet 1, till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 47 812 000 kr.

10. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning m. m. Regeringen har under punkten E 3 (s. 137—138) föreslagit riksdagen att till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 3 340 000 kr.

Motionen

I motionen 1976/77: 841 av herr Hallgren m. fl. (vpk) föreslås, såvitt nu är i fråga (yrkandet 2), att riksdagen beslutar att till underhåll av materiel m. m. anvisa ett anslag med 190 000 kr.

Utskottet

Regeringen har under denna punkt föreslagit ett reservationsanslag av 3 340 000 kr.

I motionen 1976/77: 841 yrkas att riksdagen för undersökning av *Vänerns hydrologi* beslutar höja ifrågavarande anslag med 190 000 kr.

Som följd av utskottets ställningstagande under föregående punkt tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker följaktligen motionen även i denna del.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag samt med avslag på motionen 1976/77: 841, yrkandet 2, till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 3 340 000 kr.

11. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Uppdragsverksamhet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten E 4 (s. 138—139) och hemställer

att riksdagen till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 22 025 000 kr.

12. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Vädertjänst för luftfarten.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten E 5 (s. 139—140) och hemställer

att riksdagen till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Vädertjänst för luftfarten* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 19 375 000 kr.

13. **Bidrag till väderstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten E 6 (s. 140—141) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till väderstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 2 600 000 kr.

14. **Verksamheten vid statens väg- och trafikinstitut: Statens väg- och trafikinstitut m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna E 7—E 9 (s. 142—147) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1977/78 anvisar

1. till *Statens väg- och trafikinstitut* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. till *Bidrag till statens väg- och trafikinstitut* ett reservationsanslag av 11 519 000 kr., att avräknas mot automobilskatte-medlen,
3. till *Statens väg- och trafikinstitut: Utrustning* ett reservationsanslag av 400 000 kr., att avräknas mot automobilskatte-medlen.

15. **Statens geotekniska institut m. fl. anslag.** Regeringen har under punkterna E 10—E 12 (s. 148—159) föreslagit riksdagen

att godkänna de riktlinjer för ny organisation m. m. för statens geotekniska institut som i propositionen förordats,

att till Statens geotekniska institut för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

att till Bidrag till statens geotekniska institut för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 4 890 000 kr.,

att till Statens geotekniska institut: Utrustning för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 165 000 kr.

Utskottet

I propositionen behandlar departementschefen en av statskontoret den 9 oktober 1975 avlämnad rapport (1975: 20) rörande översyn av statens geotekniska instituts (SGI) verksamhet och organisation. Beträffande verksamhetens inriktning har departementschefen ej funnit skäl att förorda förändringar. Institutet föreslås därför alltjämt vara central

myndighet inom geotekniken med en verksamhet som omspanner forskning och utveckling (FoU), information och konsultation och som i stort sett följer den hittillsvarande inriktningen. I fråga om den föreslagna nya organisationen anser departementschefen en väsentlig aspekt vara möjligheterna att åstadkomma delegering av det ekonomiska ansvaret till och inom de nya enheterna. Förslaget i denna del godtas av departementschefen med vissa modifieringar. Sammanfattningsvis föreslås att SGI organiseras på 6 enheter, nämligen en för anläggningsgeoteknik, en för byggnadsgeoteknik, en för geoteknik i samband med fysisk planering, en för geoteknisk mät- och undersökningsverksamhet, en för laborativ verksamhet samt en för administration. Det anses böra ankomma på regeringen — eller efter regeringens bemyndigande SGI — att besluta om arbetsuppgifternas fördelning mellan enheterna.

Departementschefen godtar också att SGI:s nuvarande anslagskonstruktion ersätts med den s. k. uppdragsmodellen. En sådan modell innebär att intäkter och kostnader i verksamheten i sin helhet redovisas under ett förslagsanslag som anvisas med endast ett formellt belopp och kombineras med en rörlig kredit.

Bland intäkterna under anslaget upptas bl. a. ianspråktaga bidrag av statsmedel för att täcka kostnaderna för institutets myndighetsuppgifter. Medelsanvisningen för detta ändamål avses böra ske över ett särskilt reservationsanslag på driftbudgeten. För institutets anskaffning av utrustning föreslås ett reservationsanslag. Kostnaderna för utrustningskapitalet avses belasta verksamhetsanslaget. Motsvarande avgifter inlevereras till statsverket.

Enligt departementschefens uppfattning ger anslagskonstruktionen SGI ökade möjligheter att inom ramen för full kostnadstäckning själv anpassa verksamheten till efterfrågan. I budgetpropositionen förordas att det nya förslagsanslaget benämns *Statens geotekniska institut* och att de två reservationsanslagen benämns *Bidrag till Statens geotekniska institut* resp. *Statens geotekniska institut: Utrustning*. Departementschefen förordar vidare att SGI får disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret.

Vad departementschefen anfört beträffande SGI:s verksamhet och organisation m. m. har ej gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet tillstyrker också att anslaget till institutet för nästa budgetår tas upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för ny organisation m. m. för statens geotekniska institut som i propositionen förordas,
2. att riksdagen för budgetåret 1977/78 anvisar
 - a. till *Statens geotekniska institut* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

- b. till *Bidrag till statens geotekniska institut* ett reservationsanslag av 4 890 000 kr.,
- c. till *Statens geotekniska institut: Utrustning* ett reservationsanslag av 165 000 kr.

16. **Fraktbidragsnämnden.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten E 13 (s. 159—160) och hemställer att riksdagen till *Fraktbidragsnämnden* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 697 000 kr.

17. **Transportforskningsdelegationen.** Regeringen har under punkten E 16 (s. 162—168) föreslagit riksdagen att till Transportforskningsdelegationen för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 11 200 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motionen

I motionen 1976/77: 807 av herrar Hugosson och Ericson i Örebro (båda s) hemställs att riksdagen vid behandlingen av förslaget till anslag till transportforskningsdelegationen uttalar angelägenheten av att ökade resurser ställs till förfogande för forskning rörande de oskyddade trafikanternas säkerhet i trafiken.

Utskottet

Regeringens förslag om ett anslag på 11,2 milj. kr. under förevarande punkt tillstyrks av utskottet.

Med anledning av det i motionen 1976/77: 807 framställda yrkandet om att inom ramen för anslaget ställa ökade resurser till forskning rörande de *oskyddade* trafikanternas säkerhet i trafiken vill utskottet erinra om att frågorna härom f. n. övervägs inom trafiksäkerhetsutredningen. Detta gäller särskilt den oskyddade grupp i trafiken som barnen utgör. Beträffande cyklisterna har riksdagen (TU 1975/76: 16, rskr 1975/76: 218) i ett tidigare sammanhang pekat på möjligheten att ta större hänsyn till trafikförhållandena för denna trafikantgrupp bl. a. genom utformningen av trafik- och bebyggelseplaneringen. Utskottet vill också framhålla att problemet med de oskyddade trafikanterna även aktualiserats i samband med arbetet beträffande trafiksäkerhetsverkets huvudkampanj år 1977 som avser trafiksäkerheten vid resor till och från arbetet.

Även utskottet finner det angeläget att kraftfulla insatser görs i syfte att nedbringa antalet olyckor bland de trafikanter varom här är fråga. Mot bakgrund av det anförda förutsätter utskottet att sådana insatser kommer till stånd och att frågan också uppmärksammas av transport-

forskningsdelegationen. Utskottet anser därför någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen ej vara påkallad.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Transportforskningsdelegationen* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 11 200 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. att motionen 1976/77: 807 ej föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

18. **Bussbidragsnämnden.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten E 17 (s. 169—170) och hemställer

- att riksdagen till *Bussbidragsnämnden* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 789 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

19. **Statligt stöd till icke lönsam landsbygdstrafik.** Regeringen har under punkten E 18 (s. 170—177) föreslagit riksdagen att till Statligt stöd till icke lönsam landsbygdstrafik för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 88 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Utskottet

Statligt stöd till olönsam linjetrafik med buss m. m. på landsbygden har utgått sedan år 1961. Genom beslut av riksdagen år 1973 ändrades bestämmelserna för den statliga bidragsgivningen, och de statliga insatserna förstärktes.

I fråga om bidragsgivningen avseende den lokala trafiken innebär riksdagens beslut (prop. 1973: 53, TU 1973: 13, rskr 1973: 203) i förening med riksdagens ställningstagande år 1974 med anledning av vissa motioner (TU 1974: 9, rskr 1974: 111) att bidrag utgår till högst två dagliga dubbelturer på en landsbygdslinje med 50 % av det bidragsgrundande underskottet. Till lokal trafik i kommun inom det inre stödområdet samt på Gotland utgår stödet med 75 % av det bidragsgrundande underskottet.

För bidragsåret 1977/78 uppgår enligt bussbidragsnämnden av departementschefen godtagna beräkningar behovet av bidrag till den lokala landsbygdstrafiken till 60,3 milj. kr., vilket innebär en ökning med 11,5 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. Sammantaget med slutbetalning för budgetåret 1976/77 och förskott för bidragsåret 1977/78 beräknas det totala behovet av bidragsmedel för nästkommande budgetår till 54,6 milj. kr.

I fråga om bidragsgivningen avseende den regionala trafiken innebar beslut av riksdagen vid 1975 års riksmöte (prop. 1975: 1, TU 1975: 10, rskr 1975: 79) att bidrag skall utgå för högst två dubbelturer per dag

på en landsbygdslinje. Beslutet innebar vidare att till täckning av underskott i den bidragsgrundande trafiken skall viss vagnmilersättning utgå. Ersättningen bestämdes till högst 10 kr. per vagnmil bidragsgrundande trafikarbete inom inre stödområdet och på Gotland och till högst 8 kr. per vagnmil bidragsgrundande trafikarbete i landet i övrigt. Det nya stödet började tillämpas fr. o. m. bidragsåret 1975/76.

Den angivna vagnmilersättningen bedömdes då den infördes vara tillräcklig för att en rimlig kostnadstäckning skulle uppnås i den bidragsgrundande trafiken. Resultatförsämringen i den regionala landsbygdstrafiken uppges emellertid ha gått snabbare än som tidigare beräknats. På grundval av beräkningar av kostnads- och intäktsutvecklingen kan underskottet enligt budgetpropositionen i den trafik som i dag åtnjuter stöd med 8 resp. 10 kr. per vagnmil bedömas komma att öka till 12 resp. 15 kr.

Enligt riksdagens beslut ankommer det på regeringen att vid behov anpassa utgående vagnmilersättningar. För att vidmakthålla den regionala trafikförsörjningen krävs enligt departementschefens mening att stödet anpassas till det försämrade resultatet. I enlighet härmed uppges att de i 9 § förordningen (1975: 192) om statligt stöd till regional landsbygdstrafik angivna maximibeloppen för statsbidrag kommer att höjas till 12 kr. resp. 15 kr. Bidragsbehovet för den regionala trafiken beräknas härigenom komma att öka med 50 % i förhållande till det belopp som beräknats för bidragsåret 1975/76, dvs. till 27,6 milj. kr.

Det statliga stödet till den olönsamma busstrafiken på landsbygden kompletterades genom riksdagens beslut vid 1975/76 års riksmöte med ett stöd till båttrafik i skärgårdsområden (prop. 1975/76: 88, JoU 1975/76: 34, rskr 1975/76: 256). Beslutet innebar att bidrag utgår till högst fyra dubbelturer per dag på en linje och i fråga om kompletteringstrafik till högst en förbindelse fram och åter i veckan inom visst område med 35 % av de bidragsgrundande kostnaderna. Det nya stödet till skärgårdstrafik utgår för första gången fr. o. m. bidragsåret 1976/77. Det anses än så länge vara för tidigt att utläsa effekterna av stödet på exempelvis frakttaxan i denna trafik.

Medelsförbrukningen för nästkommande budgetår beräknas för ändamålet enligt budgetpropositionen uppgå till 2,7 milj. kr. Härutöver har 3,5 milj. kr. beräknats för det bidrag till Waxholmsbolagets trafik i Stockholms skärgård som anslås av staten enligt särskilt avtal med bolaget.

Vad departementschefen anfört beträffande statligt stöd till icke lönsam landsbygdstrafik har inte gett utskottet anledning till erinran. Utskottet godtar likaledes anslagsberäkningen under denna punkt.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Statligt stöd till icke lönsam landsbygdstrafik* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 88 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Diverse

20. **Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser.** Regeringen har under punkten F 2 (s. 185—191) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för avveckling av tjänstebrevsrätten för icke statliga organ som i propositionen förordats,
2. till Ersättning till postverket för befordran av tjänstebrevsförsändelser för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 372 000 000 kr., därav 5 400 000 kr. att avräknas mot automobilskattebidragen.

Utskottet

Anslaget

Från ifrågavarande anslag utgår ersättning till postverket för tjänsteförsändelser inkl. särskild postdelgivning, militärbrev, debetsedlar och förtryckta deklarationsblanketter.

Postverket har enligt budgetpropositionen den 2 april 1976 hemställt att få införa ett nytt system för beräkning av ersättningen för befordran av tjänsteförsändelser. Verkets statistik över inlämnade försändelser anses nämligen visa att nu gällande system, som grundar sig på tjänstebrevsundersökningar företagna med ca 10 års mellanrum inte är följ-samt till tjänstepostens utveckling. Tjänsteposten anges ha ökat sin andel av den totala postvolymen i snabbare takt än den övriga posten. Med nuvarande beräkningsgrunder anses därför inte ersättningen täcka postavgifterna för den tjänstepostvolym som befordras. Postverket föreslår i stället ett system med en löpande beräkning av den volym tjänstepost för vilken ersättning får uppbäras. Ett sådant system anses ha den fördelen att ersättningen grundas på en aktuell och på försändelseslag korrekt fördelad mängd tjänstepost. Samtidigt sägs systemet i den föreslagna utformningen inte medge att man får underlag för att beräkna kostnader för viss kund.

Enligt departementschefen bör en grundläggande princip vara att postverket som affärsverk får ersättning för de prestationer som verket utför, något som kan uppnås genom en höjning av nuvarande procentsats till vad som motsvarar den aktuella tjänstepostens andel av den totala postmängden. Departementschefen förordar t. v. en sådan lösning. Det anses därvid enligt tjänstepostförordningen få ankomma på postverket och riksrevisionsverket att bestämma den nya procentsatsen, vilket blir aktuellt fr. o. m. budgetåret 1977/78.

Det bör vidare enligt departementschefen uppdras åt postverket att närmare undersöka om och hur antalet direktbetalande tjänstebrevskunder skall kunna utökas. Målet bör här vara att för sådana myndigheter där detta är möjligt kunna tillämpa direktbetalning för tjänsteposten.

Under hänvisning härtill och på det sätt som närmare angivits i budgetpropositionen har departementschefen beräknat anslaget för budgetåret 1977/78 till 372 000 000 kr., varvid förutsätts att de förordade undersökningarna hos postverket leder till att vissa rabattmöjligheter skapas. Utskottet tillstyrker den sålunda föreslagna medelsanvisningen.

1973 års tjänstebrevsutredning

Dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet tillkallade år 1973 enligt regeringens bemyndigande en sakkunnig med uppdrag att utreda frågan om tjänstebrevsrätt för icke statliga organ. Den sakkunnige, som arbetat under namnet 1973 års tjänstebrevsutredning, har avlämnat betänkandet (Ds K 1974: 13) Begränsning av tjänstebrevsrätten. Utredningen framhåller att tjänstebrevsrätt för icke statliga organ har karaktären av en till storleken obestämd subvention som årligen beviljas utan en av statsmakterna återkommande prövning. Detta förhållande i kombination med vissa andra omständigheter utgör enligt utredningens mening motiv för att begränsa tjänstebrevsrätten till att gälla endast den egentliga statsförvaltningen.

Departementschefen säger sig i princip kunna ansluta sig till utredningens uppfattning men anser att det finns motiv för att inte omedelbart slopa tjänstebrevsrätten för de berörda organen. Departementschefen finner det vidare angeläget att en framtida avveckling av tjänstebrevsrätten för icke statliga organ kan ske i former som är rimliga med hänsyn till de berörda organens verksamhet.

I fråga om sjukvårdsinrättningar som ägs av primärkommuner och landsting anses det böra ankomma på regeringen att träffa de överenskommelser med berörda kommuner som behövs för ett slopande av tjänstebrevsrätten. I vad gäller kyrkliga organ anses frågan om ett slopande av tjänstebrevsrätten böra tas upp i samband med pågående överläggningar om det framtida förhållandet mellan staten och svenska kyrkan. För övriga tjänstebrevsberättigade icke statliga organ anser departementschefen att en prövning av rätten att inncha tjänstebrevsrätt kan göras i samband med organisatoriska förändringar hos dessa organ, när verksamhetens inriktning ändras eller när det finns andra skäl till en omprövning. Postverket anses böra av regeringen få i uppdrag att ändra tillämpningsföreskrifterna på sådant sätt att de tjänstebrevsberättigade åläggs anmälningsskyldighet för förhållanden av nyss nämnd art samt att utarbeta de anvisningar som i övrigt behövs för handläggningen av dessa frågor.

Även utskottet finner det angeläget att en framtida avveckling av tjänstebrevsrätten för icke statliga organ sker i former som är rimliga med avseende på de berörda organens verksamhet. I övrigt föranleder vad departementschefen uttalat angående avvecklingen av tjänstebrevsrätten ej någon erinran eller särskilt uttalande från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för avveckling av tjänstebrevsrätten för icke statliga organ som i propositionen förordats,
2. att riksdagen till *Ersättning till postverket för befordran av tjänstebrevsförsändelser* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 372 000 000 kr., därav 5 400 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

21. **Ersättning till postverket för tidningsdistribution.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten F 3 (s. 191—192) och hemställer att riksdagen till *Ersättning till postverket för tidningsdistribution* för budgetåret 1977/78 anvisar ett anslag av 84 000 000 kr.

22. **Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten F 4 (s. 192—193) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 3 680 000 kr.

23. **Kostnader för visst värderingsförfarande.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten F 6 (s. 194) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för visst värderingsförfarande* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 40 000 kr.

24. **Ersättning till Linjeflyg AB för särskilda rabatter vid flygtrafik på Gotland.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten F 7 (s. 194—195) och hemställer

att riksdagen till *Ersättning till Linjeflyg AB för särskilda rabatter vid flygtrafik på Gotland* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 9 200 000 kr.

Stockholm den 10 mars 1977

På trafikutskottets vägnar

SVEN MELLQVIST

Närvarande: herrar Mellqvist (s), Lothigius (m), Persson i Heden (c), Lindahl i Lidingö (s), Håkansson i Rönneberga (c), Hjorth (s), Sellgren (fp), Hugosson (s), Torwald (c), Rosqvist (s), Zachrisson (s), Stjernström (c), Östrand (s), Komstedt (m) och Johansson i Vrångeback (m).

Reservationer

1. vid *punkten 2* (Allmän översikt över utvecklingen. Anslagen till väg-väsendet) beträffande *motiveringen* för utskottets yrkanden under punkterna 6 och 7 i dess hemställan av herrar Mellqvist, Lindahl i Lidingö, Hjorth, Hugosson, Rosqvist, Zachrisson och Östrand (samtliga s) som anser att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Det är" och slutar med "*Europaväg 6*" bort ersättas med text av följande lydelse:

Det är enligt utskottets uppfattning givetvis av vikt att vägbyggnadsobjekten normalt tillkommer i den prioriteringsordning som de regionala instanserna i samverkan med den centrala fackmyndigheten kommit fram till. Samtidigt skulle det vara av utomordentligt värde om ett särskilt anslag fanns som mer flexibelt kunde sättas in på projekt som på en gång är väg- och sysselsättningspolitiskt angelägna. Det är mot denna bakgrund beklagligt att riksdagen förra året, med bifall till borgerliga motioner, beslöt att avveckla anslaget Särskilda byggnads- och förbättringsåtgärder avseende statliga vägar. Från arbetsmarknadsverkets sida underströks det stora värdet av ifrågavarande anslag. Verket pekade dessutom på den administrativa förenkling som anslaget innebar, när det gällde att snabbt få fram arbeten för arbetslösa. Om tillgång funnits till det flexibla och kompletterande instrument som det angivna anslaget (200-miljonersanslaget) utgjorde, skulle man, enligt utskottets mening, ha kunnat tillgodose vissa av de vägprojekt som tagits upp i särskilda motioner. Med tillgång till det angivna anslaget skulle projektet avseende mellanriksvägen Kiruna—Narvik kunna sättas i gång och genomföras snabbare och i administrativt enklare former.

Under hänvisning till vad utskottet sålunda anfört får utskottet avstyrka de nämnda motionerna.

Likaså får utskottet, och då bl. a. med hänsyn till avsaknaden av anslaget Särskilda byggnads- och förbättringsåtgärder avseende statliga vägar, avstyrka motionerna 1976/77: 107 om upprustning av vägen Österbybruk—Forsmark, 1976/77: 209 om förbättring av vägnätet i södra Östergötland, 1976/77: 285 om ytterligare en broförbindelse över Göta älv, 1976/77: 386 om ombyggnad av väg 82 mellan Bollnäs och Alfta, 1976/77: 800 om en broförbindelse över Dalälven mellan Sundet och Hasselön, 1976/77: 821 om anslag till förbättringar av länsväg 400 mellan Pajala och Karesuando samt 1976/77: 1197 om utbyggnad och upprustning av *Europaväg 6*.

2. vid *punkten 2* (Allmän översikt över utvecklingen. Anslagen till väg-väsendet) beträffande förbättrat stöd till *spårbunden lokaltrafik* av herrar Mellqvist, Lindahl i Lidingö, Hjorth, Hugosson, Rosqvist, Zachrisson och Östrand (samtliga s) som anser att utskottet bort tillstyrka motionen 1976/77: 817 samt att därför

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Nuvarande utformning" och slutar med "motionen i fråga" bort ha följande lydelse:

Såsom i motionen framhållits har riksdagen såväl i anslutning till de allmänna riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken som i anslutning till det grundläggande beslutet om statsbidrag till byggande av tunnelbanor understrukt angelägenheten av en rationell samordning av investeringsverksamheten på trafikområdet. Målsättningen skulle därvid vara att skapa ett trafiksystem där de olika trafikanklägningarna och transportmedlen på ett optimalt sätt kompletterar varandra (SU 1956: 6 s. 24).

Med gemensam planering och samordning innefattande tunnelbanetrafik har aktivt statligt stöd ansetts motiverat främst därför att en kapacitetsjämförelse visar att investeringar för trafikförsörjningen i en större tätortsregion kan bli avsevärt mer kostnadskrävande utan en utbyggnad av den spårbundna trafiken. Efter angelägenhetsprövning inom ramen för gatu- och väganslagen till berörd region utgår därför statsbidrag med 95 % av kostnaden för banunderbyggnad inberäknat marklösen i likhet med vad som gäller för vägar och gator.

Riksdagen betonade att detta öppnade möjligheter till alternativ användning av bidragsmedel med frihet att i princip välja det alternativ som från samhällsekonomiska och trafikekonomiska synpunkter bedöms som den fördelaktigaste lösningen och att medelstilleddningen för väg- och gatubyggnader inom andra delar av landet följaktligen inte skulle påverkas i negativ riktning.

I de fortsatta strävandena att bygga ut och på olika sätt främja den kollektiva persontrafiken har det visat sig att statsbidragets begränsning till tunnelbanebyggen medfört problem. De från kommunalekonomiska och andra synpunkter väsentligt förbättrade möjligheterna att välja alternativ som skapades genom tunnelbanebidraget bör enligt utskottets uppfattning i princip och sak också gälla de spårbyggnader och den banunderbyggnad i övrigt som behövs för motsvarande lokala persontrafik på järnväg.

Utskottet delar sålunda motionärernas uppfattning i frågan och finner det därför angeläget att förslag av den innebörd som i motionen angivits snarast utarbetas och föreläggs riksdagens prövning.

Vad utskottet härom anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 817 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört beträffande de i motionen upptagna frågorna om förbättrat stöd till spårbunden lokaltrafik.

Särskilt yttrande

av herr Hugosson (s) vid *punkten 6* (Allmän översikt över utvecklingen. Anslagen till sjöfartsverkets verksamhet), som beträffande motionen 1976/77: 808 om bl. a. hamnen *Wallhamn* på Tjörn anfört:

I motionen 1976/77: 808 har krävts att omedelbara åtgärder vidtas av regeringen för att stoppa en utbyggnad av den privatägda hamnen Wallhamn på Tjörn. Med hänsyn till att frågan om Wallhamns utbyggnad f. n. prövas av regeringen enligt 136 a § byggnadslagen har utskottet föreslagit att motionen i denna del inte skall föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Ett dylikt ställningstagande från utskottets sida är vanligen förekommande när en fråga är föremål för prövning och övervägande i regeringens kansli. Trots detta ställningstagande, som alltså även jag accepterat, vill jag understryka att det skulle, såväl ur miljösynpunkt som med hänsyn till konsekvenserna för de kommunala hamnarna på västkusten och vänerhamnarna, vara ytterst olyckligt om inte regeringen vid den prövning som nu förestår stoppade en ytterligare utbyggnad av Wallhamn. Samtliga remissinstanser som företräder samhällsintressen har avstyrkt företagets framställning om ytterligare utbyggnad av hamnen. Såväl länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län som naturvårdsverket, planverket och sjöfartsverket har i sina remissvar även avstyrkt kraven på en ytterligare fördjupning av farleden till Wallhamn. Dessa myndigheter har vidare, liksom LO-distriktet i Göteborg nyligen krävt, i en skrivelse till regeringen begärt att regeringen skall lokaliseringsspröva hela Wallhamns utveckling, så att en övergripande hamn-, sysselsättnings- och miljöplanering inte åsidosätts.

De miljökonsekvenser som en utbyggnad av Wallhamn till en massgodshamn för skogsprodukter, kol och olja liksom även en fördjupning av farleden får till följd har väckt en massiv proteststorm. Planverket säger beträffande det aktuella vattenområdet, som utgör ett av västkustens mest frekventerade fritidsområden, bl. a. följande: "Hakefjordens övärld och stränder bör betraktas som ett sammanhängande naturskyddsområde, vari ingår följande naturvårdsobjekt: Älgön, Brattön, Hakenäset, Ramsö samt fågelskyddsområden i Vallby och Ödsmåls kile. Även Lövön räknas som naturvårdsobjekt." Stora delar av dessa naturvårdsområden skulle förstöras om Wallhamn blev en storhamn för olja, kol och annan massgodshantering. Den svenska västkusten och då kanske främst de delar av Bohuskusten som berörs av en ytterligare utbyggnad av Wallhamn är en alltför värdefull tillgång för människorna i vårt land för att slarvas bort på helt onödiga och miljöförstörande privathamnar.